

Cezar Giosan

Copyright © Cezar Giosan (www.giosan.com).
Toate drepturile asupra acestei lucrări aparțin autorului.
Reproducerea integrală sau parțială a conținutului lucrării
este posibilă doar cu acordul prealabil în scris al autorului.

Editura EIKON
București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1
cod poștal 014605, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din
Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-49-0054-8

Coperta: Cezar Giosan

Ilustrația: Cezar Giosan

Credit foto ultima pagină: The Statue of Liberty-Ellis Island Foundation, Inc.,
www.ellisisland.org

Editor: Valentin Ajder

Americanul

E I K O N

2019

Respect pentru oameni si carti
LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED

Required by the regulations of the Secretary of Commerce and Labor of the United States, under Act of Congress approved February 20, 1907, to be delivered

S. S. LA SAVOIE

sailing from LE HAVRE

JAN 18 1913

19

No. in List	Name in Full	Age	Sex	Cabin or Berth or Deck	Alien or Non-Alien	Nationality (Country of birth if citizen or subject)	Place of Birth	Last Permanent Residence		The name and complete address of nearest relative or friend In country whence alien came	Final Destination (Country where alien goes)	Date of Arrival in U.S.A.
								State or Province	City or Town			
1	Trotz	Octavia	36	Wm	Alien	Austria	Italy	Italy	Italy	Cattolica	Le Havre	La
2	John Will	Oscar	30	M	Alien	Austria	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
3	Nicole	Alphonse	18	M	Alien	Austria	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
4	Zachra	Desimone	31	M	Alien	Austria	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
5	Zumiani	Feliciano	42	M	Alien	Austria	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
6	Zancay	Oscar	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
7	Saracanella	Francesco	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
8	Sandrine	Anna	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
9	Zoncler	Carlo	32	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
10	Zonetto	Ondina	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
11	Obrey	Dot	21	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
12	Kovacs	Carl	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
13	de	Carina	26	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
14	Corsarzy	Oscar	29	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
15	Trakava	Jos	26	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
16	Ship	Carlo	30	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
17	Cupidoy	Endrea	32	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
18	Bay	Hilda	26	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
19	Polid	Frank	31	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
20	Sobetru	Emilia	20	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
21	Bresciano	Giuseppina	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
22	Malorean	Silvia	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
23	Acquasoldato	Giacomo	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
24	Sturion	Eman	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
25	Mont	Sophie	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
26	Gabardash	Jean	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
27	Gourney	Agnes	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
28	Miller	elu	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
29	Heilig	Agnes	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
30	Oliver	Giuseppa	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La
31	62	Orsonah	27	M	Alien	Italy	Italy	Italy	Italy	Modena	Le Havre	La

THIS SHEET IS FOR STEERAGE PASSENGERS. The last country in which alien resided with the intention of residing as long as one year is the last permanent residence regardless of length of total residence abroad. This sheet will be based on lack of this sheet.

Lista de pasageri de pe vaporul „La Savoie” – Mitu este la numărul 20

CUPRINS

Prolog.....	9
ÎNCEPUTUL.....	19
ARCUȘUL.....	37
PLECAREA.....	65
NEW YORK.....	87
OLGA.....	107
RĂZBOIUL.....	149
DETROIT.....	179
CONTRABANDA.....	193
PRICOPSEALA.....	243
INVESTIȚIILE.....	263
ZDROBEALA.....	293
DE LA CAPĂT.....	329
MARIA.....	347
GARDA.....	367
AL DOILEA RĂZBOI.....	413
BETEȘUGUL.....	427
RUȘII.....	443
BASARABEANUL.....	453
IONICĂ.....	469
COMUNIȘTI.....	485
SĂVÂRȘIREA.....	547

Capitolul 1

Era o dimineață albă de decembrie 1906 în Bercești, cătun din Cernădia, sat mic, sărăcios și însingurat, așezat la poalele Parângului, în nordul Olteniei. Cerul înghețat lumina aprins păsunile acoperite de nămeți albăstrui care păreau că nu se clintiseră de acolo de la începutul vremurilor. Un vânt tăcut și nemilos ardea fețele oamenilor care se strânseseră pe ulița mare ca să dea omătul deoparte și să facă loc căruțelor. Scrâșnetul fierului ruginit al lopeților și târnăcoapelor se auzea de departe în liniștea sticloasă, tulburată doar de ciorile răzlețe ce aluneca înfiorător pe deasupra crucii bisericii.

— Mă Mitule, adă-mi sticla cu vin, strigă Dumitru, unul dintre oamenii care trudeau la zăpadă, către un băiat de vreo zece ani, care arunca cu bulgări încercând să nimerească crengile cele mai înalte ale unui brad uitat de timp.

Copilul se repezi la o desagă și scoase o sticlă:

— Uite, tată. Să iau și eu o gură?

Bărbatul îi întinse sticla, iar copilul sorbi cu poftă.

— Îmi face bine la gâtlej, tată, e încă fierbinte de dimineață.

— Ți-arăt eu ție gâtlej acumă, afurisitule, vrei să-ajungi un bețivan? Treci la treabă mai repede, că pui joarda pe tine de nu mai știi pe un să scoți cămașa! Numa' la bazaconii te gândești!

Copilul se încovoie din umeri și fugi să pună sticla înapoi de unde o luase, apoi se apucă să împingă o roabă cu lemnă în josul uliței. Se opri de câteva ori să-și sufle în mâinile amortite și își îndesă pumnii în buzunarele găurile ale cojocului, icnind cu năduf. „Fir-ar a dracu' de muncă și de iarnă!” își zise, îndoindu-și degetele de la picioare și încercând să vadă dacă și le mai simte.

— Mitușor, copil din flori, te pune tact-tu la treabă multă! îi strigă din spate un băietan de vreo doisprezece ani, țintindu-l cu un bulgăre în ceafă.

Copilul tresări brusc din răceala zăpezii ce i se prelingea pe sub minteanul de lână și se repezi la el să-l doboare. Se încăierară câteva minute, pe față lui așternându-se o încrâncenare de soldat din linia întâi.

Respect pentru Cezar Giosan

— O să te omor, Nistorăș! îi urlă în ureche, în timp ce era pus la pământ.

— Da? O să mă...omori? hohotă băiatul, trăgându-i o palmă și țintuindu-i mâinile cu genunchii. De ce, că nu ești și tu' taică-tu și că mumă-ta a fost o curvă de-o vorbește tot satul? Știi ce ești? Ești fecioru' curvei boierului, asta ești! Ești fecioru' lu' Popa!

Mitu se încordă să scape, dar greutatea adversarului era prea mare pentru forțele lui firave.

— Uită-te la mine, îi spuse atunci, oprindu-se pentru o clipă din trânteală. Când Nistorăș își întoarse spre el privirea, îl scuipă între ochi și primi în falcă un pumn greu, care aproape îl făcu să leșine.

Strigătul lui de durere îl ajunse pe Dumitru, care dădu fuga spre ei.

— Futu-vă mama-n cur de haiduci, vă tincirăți?! Nistorăș, scârnăvie, vezi că-ți zbor fulgii dacă te mai legi de Mitușor! strigă, prefăcându-se că aleargă după el.

Băiatul dispără iute într-o ogrădă, pândind și hizindu-se pe după gard.

— Hai, copile, se întoarse Dumitru spre Mitu, lasă că așa-s oamenii, nu mai plângă și tu, fi bărbat, nu muiere, ce naiba?! îl ridică din zăpadă, în timp ce copilul încerca să-și stăvilească lacrimile.

— Da' de ce-mi zic toți că nu ești taică-miu? Tu ești tata meu, nu? De ce vorbesc toți? Toți își bat joc de mine și-mi zic că-s feciorul lu' boieru' Popa, nu al tău, șopti Mitu, cuibărindu-se la pieptul lui.

Dumitru îi luă capul în palme și dădu să-i spună ceva, dar se opri și-și șterse fruntea cu dosul mânciei. Broboane de transpirație îi alunecară pe buzele crăpate de la ger.

— Al cui să fi, copile, dacă nu al meu? rosti într-un sfârșit, luându-l pe după umeri și îndreptându-se încet înspre casă. Ascultă-mă pe mine, băiete, nu te uita la ăilalți, că-s răi, pizmași, mincinoși, și vor să te rânească. Nimenea nu te iubește mai mult decât țiu eu la tine, Mitușore, șopti în scărțătul infundat al pașilor.

Până acasă făcură o jumătate de oră, croindu-și anevoie drum prin nămeții care le ajungeau până la genunchi. Lui Mitu îi revenise roșeața în obrajii după spaima cu Nistorăș și acum alerga de colo-colo, încercând să găsească poteca cea mai bună. Dumitru îl urma, întârziind cu privirea asupra lui. „Dumnezeu mi-a dat copii buni, nădăduiesc să am nepoți mulți și strănepoți zburdalnici cână o fi să fie...”.

Când erau aproape de poarta casei, Mitu se repezi înainte:

— Mui că, știi ce frumos e jos în sat? Brazii din curtea Nastasiei sunt ca-n poveștile pe care mi le ziceai tu când eram mititel! Mă pot duce să mă joc cu Ion și lu' Maria? Hai, lasă-mă!

— Nu acuma, Mitușore, hai să mâncați. Vă văzui venind și vă și pusei ceva pe masă.

— Lenuță, stă să-mi slobod cizmele, că tare frig mai îndurai azi, îi răspunse Dumitru, în timp ce se dezbrăca la intrare. Mitule, treci și dă apă la animale, iute, nu sta! se întoarse spre băiat.

Copilul se uită la el cu împotrivire:

— Da' de ce nu le dă frate-miu? Ce, Gheorghită are trei coarne?

— Băiete, trosni-ți-ar fulgii, eu spun cine și ce face în gospodăria asta! Eu spun ce munci face Gheorghită, ce face sor-ta, Gheorghita, și ce munci faci tu! Î-am zis să faci asta, faci, dacă nu vrei să iezi o bătaie soră cu moartea!

Mitu plecă la fântână, umplu o găleată cu apă și o cără din greu în grajd, înjurând printre dinți. „O să fug eu odată și-odată de-aicea la capătul lumii și-atiunci or să vadă ei, când nu mă mai avea!”

— Bea, afurisito! lovi cu putere în iapă, săltând înapoi când animalul necheză amenințător. Luă apoi o lopată și se apucă să rânească. Scuipă în scârbă de câteva ori și înălță lângă ușa grajdului o moviliță de paie, noroi și bălegar, pe care o adună apoi într-o roabă ruginită. „Da' cine pizda mă-sii-s io, să curăț căcatul animalelor?!” oftă în vreme ce se opintea cu roaba spre grădină.

— Mitule, vîi sau nu odată la masă?! auzi vocea răstătă a lui Dumitru strigând de la geam.

— Viu acu', stă să doar nițel să răstorn roaba, nu pot să mă tai în două! De ce nu-i spui lui Gheorghită să care bălegaru'?

„Putoare ce ești, îți ia jumă' de ceas să cureți un nenorocit de grajd! O să te învăț eu să nu mai dormi în papuci!” pufni taică-său.

— Vin' la mine, borac! Da' cin' crezi tu că-s eu să-ți bați joc?! Jigodie afurisită! Treci aicea acu'! strigă la băiat, în timp ce acesta venea spăsit scuturându-se de zăpadă.

Mitu știa ce-l așteaptă. Trecuse adesea prin asta, încercând să schimbe deznodământul, dar niciodată nu izbutise. De fiecare dată după o pedeapsă, își jurase să nu-i mai răspundă lui taică-său, însă mereu îl lua gura pe dinainte.

— Tată, nu mai fac, îți jur, nu mai zic niciodată nimic, numa' nu mă bate, nu da în mine! îl imploră cu groaza de ce avea să vină lipită de față.

Dumitru se uită la el aspru.

Respect pentru Apleacă-te peste masă, jigodie, să primești ce meriți! mărâi la el, scoțându-și încet cureaua de piele groasă de la nădragi.

— Lasă-l și tu, Dumitru, nu vezi că-i amărât și-nfrigurat? se puse Lenuța între ei.

— Nu-mi spune tu mie, muiere, ce să fac cu plodul meu, c-o iei și tu îndată! o îmbrânci el la o parte și-l plezni o dată cu tărie.

Mitu tipă sub mușcătura primei lovitură, care nu durea niciodată foarte tare, era doar o încercare. „De câte ori o să-mi dea acum? Data trecută mi-a dat de treispe”, strânse din măsele și pumni în aşteptarea restului.

Loviturile curseră regulat, urmate la fel de regulat de câte un icnet și un urlet scurt. „Nu mai fac! Nu mai fac!”

— Treci și măñânc-acu, afurisitule! sfârși după un timp cât veacul Dumitru, trecându-și înapoi cureaua prin găcile pantalonilor. Și termină-te cu smiorcăit’ dacă nu vrei s-o-ncezei înc-o dată!

— Tată, da’ de ce trebuie să lovești așa, dac-ai și cum mă doare! se vătă Mitu cu lacrimi pe față.

— Te doare pe mă-ta! La asta ești bun, la smiorcăit nimenea nu te-ntrece! Data viitoare-am să te plesnesc cu joarda muiată, ascultă la mine ce-ți zic! Băiete, vreau să scot om din tine: să te-nvăț gospodărie și cum să-ți câștigi pâinea, că nimenea n-o să ţi-o dea pe degeaba când n-oi mai fi eu. Uită-te la Crețu, cum m-ajută la toate – duce vacile sus la păscut în zori, le-aduce noaptea, repară gardurile și acoperișul casei. Când trebuie să aducem lemne de la munte, se scoală la patru dimineață, înaintea mea, iar eu trag de tine ca de o plăcintă să te urnesc din pat! De ce nu vrei să fii ca el, vrei să se-aleagă praful de tine?

Mitu își plecă ochii în pământ, înghițind cu noduri jumările din strachină. „Ah, dac-ăs putea să plec de aici! Ah, Doamne, dac-ăs putea! Când o să mă fac mare o să fug din locul ăsta ca de tăciuni aprinși!”

Seară, înainte de culcare, se cuibări lângă maică-sa.

— Lasă, Mitușor, nu te mai supără și tu, știi că-așa-i taică-tu, iute la mânie, da-i bun la suflet și te iubește ca pe ochii din cap, încercă să-l împace Lenuța.

— Da’ mumă, nu mai pot să-ndur! Mi-e frică să mă uit în ochii lui, mi-e frică că mă bate, mi-e frică de el! Auzi, azi iarăși mă încăierai cu Nistorăș.

— Lasă-l în plata Domnului, că-i un netrebnic.

— Da’ ce, mumă, are dreptate? Nu-s copilul lu’ taica? De ce taica îl iubește mai mult pe Crețu decât pe mine? Cu ce-s mai rău eu ca ei?! Dac-ăs fi feitorul lui, nu m-ar lovi așa tare! Știi ce tare mă bătu azi? Știi?

— Culcă-te-acu’, Mitule, scoate-ți proștile astea din cap, oftă ea, învelindu-l cu o pătură groasă de lână îngălbenează de vreme.

Capitolul 2

Casa în care locuia familia Popescu era foarte mică, din lemn. În patul larg din bucătărie, care începea la sobă și se termina în peretele opus, stăteau, în ordinea înălțimii, Gheorghita, spusă și Creață, singura lor fată, apoi Mitu și, înspre geam, mama Lenuța. Bucătăria dădea în altă cameră în care dormea Dumitru, tatăl, cu Gheorghita, băiatul lor cel mare, poreclit și Crețu. Copiii primiseră poreclele astea pentru că, spre deosebire de Mitu, semăneau amândoi izbitor cu Dumitru: același păr cărlionțat, aceiași ochi, aceleași buze, parcă și aceeași supușenie în fața cutumelor.

În spatele casei curgea un pârâiaș subțire – Boțota – printre pruni, meri și corcoduși, adunându-se în vale într-un heleșteu mic. Primăvara, clipocitul apei și verdeața vie a ierbii dădeau impresia că Dumnezeu scăpase din greșelă o fărâmă de rai acolo, într-o lume prea chinuită și măncată de săracie pentru a-i mai simți frumusețea.

Lângă casă, puțin în dreapta, un grajd adăpostea iapa și două vaci pe care Popeștii se trudeau să le țină.

„Vitele și-altceva nimic! Nimic!” spunea Dumitru când se străduia să-și învețe copiii de bine. „Animalele or să vă țină-n viață. S-aveți grija de ele mai mult decât de voi!”

Zilele friguroase și înzăpezite treceră greu, făcând loc, parcă în ciuda vrerii lor, razelor de lumină din ce în ce mai calde. Mitu își petrecu timpul până la venirea primăverii lângă căldura sobei sau prin curte, hârjonindu-se cu Gheorghita și Gheorghita, aducând lemne de foc din şopru și ajutându-pe taică-său, fără mare tragere de inimă, la treburile gospodărești.

Respect pen „Poate-oi trăi clipa să-l văd pe boracul ăsta însurat și la casa lui...”, își zicea Dumitru când îl vedea cum muncea în silă. „Poate-oi trăi asta....”

Într-o dimineată de duminică îl luă până la târg la Novaci ca să cumpere niște sfoară și o pereche de ghete. Se înțelesese cu un cioban ungurean de peste Gilort, din Novacii Streini* – Ivan – ca să plece a doua zi cu câteva sute de oi sus la munte lângă Râncă, și avea nevoie de lucrurile astea.

După ce se învârtiră vreo oră și mai zăboviră o oră la crâșma din centru, o luară înapoi spre casă. Mitu se îmbogățise cu o curea nouă și o pălărie cu pană de fazan, ceea ce-l făcea să nu simtă mai deloc oboseala drumului de câțiva kilometri pe jos de la Novaci la Cernădia.

Ajunsese că în locul unde drumul principal se despărțea în drumeagul ce urca sus la Râncă și cel ce ducea, peste pârâul Gilort, înspre satul lor, când trecu pe lângă ei o caleașcă.

— Tată, da' cine-s oamenii ăia?

— Apoi ăștia-s chiaburi din neamу' lu' Sabin, băiete. Pe lângă ei, Popa boieru' îi un sărăntoc. ăștia au munți și pășuni. Am auzit că au zeci de slugi și-au fost chiar și-n străinătate odată – departe, în America – și-au văzut un automobil.

— Cum adică, automobil? căscă Mitu ochii a mirare.

— Adică un fel de caleașcă cu motor care merge singură, fără cai, cu ulei sau gaz, nu știu să-ți spui mai multe. Da' ia mai termină cu-ntrebările, că mă-nnebunești!

— Și noi nu putem să ne cumpărăm și noi unul?

— Mă, numă' bogății pot să-și cumpere lucruri din astea, nu noi... îl repezi Dumitru posac.

Mitu se arcui de curiozitate și se îndreptă înspre trăsură.

— Treici încoa', afurisitule, un' te duci?

— Vreau să-i văd mai de-aproape, taică, mă lași?

— Ce să vezi mai de aproape, drac mic?

— Vreau să-i văd cum arată! Mă duc o țâr pân' acolo... răsunse el, apropiindu-se de caleașcă. Când ajunse în dreptul ei, nu se putu abține și se

* Novacii Streini reprezintă aria din stânga râului Gilort, unde s-au localizat ungureni, veniți din Transilvania începând încă din secolul XVII din cauza represaliilor din urma răscoalelor țărănești. Ocupația lor de bază era transhumanța, păstorind oile în munții Parângului și Lotrului vara și în câmpurile Dunării și Banatului iarna (n.a.).

înălță să se uite pe geam. Un chip de femeie în vîrstă îi apăru atunci în față și-l dojeni cu voce aspră:

— Ce vrei, pui de țăran, la ce te uiți?

Mitu își coborî privirea și o roșeață puternică îi năpădi obrajii.

— Futu-ți Dumnezeii mă-tii de copil, treci aici! Treci aici și-am zis! urlă Dumitru înfierbântat, alergând spre el și apucându-l de ureche. Cin' te-a pus să te uiți în ograda altuia, să te-am învățat eu, nenorocitule?

— Da' ce făcui, tată? Nu făcui nimică!

— Hei, tu, ăla de-acolo, ia vino până la mine! îl strigă poruncitor femeia de după perdea.

— Hai, du-te, ce-așteptă, să și se spună de două ori?! îl repezi din nou Dumitru.

Mitu se apropiie sfios de caleașcă, ștergându-și lacrimile cu dosul mâinii.

— Uite-aici, ia o bomboană! îi spuse femeia și-i întinse o bucată de ciocolată.

Copilul întinse mâna să-o ia, dar, când să o apuce, ea i-o aruncă înapoi pe jos.

— Ia-o de-acolo! îi porunci cu glas ridicat, urmăritu-l cum se apleca să-o culeagă dintre pietre.

— Săru-mâna, doamnă, bogdaproste, răsunse el făcându-și cruce și, în clipa următoare, i-o aruncă în față și o luă la goană peste podeț.

— Măgarule, pui de țăran nespălat, mi-ai murdărit trăsura, o să trimitem să te bage la pușcărie! zbieră femeia în urma lui. O să te prind și-o să te jupoi de viu!

Dumitru se luă după el mânișos, îl ajunse și-l apucă de mâna, trăgându-l cu furie.

— Așa te-am învățat eu, dihanie? Să vezi ce te-așteaptă acasă! O să te omor! Joarda muiată o să fie pe tine! Eu te-am făcut, eu te omor, jigodie nenorocită! îi răcni cu asemenea tărie încât îl făcu pe bietul copil să se gârbovească de groază.

Bătaia pe care o primi de data asta – cu un lemn lat și subțire, special croit – fu mult mai păcătoasă decât cele de dinainte. Mitu rămase întins pe podea cu lacrimile șiroiaie pe față, chirindu-se de durere. După ce zăcu jumătate de oră, începu să-și plimbe degetele pe spate și pe fund, ca să-și dea seama unde îl durea cel mai tare.

Respect pen, „Jur pe viață mea că-o să strâng bani mulți, că să cumpăr toți munții ăștia și să fiu cel mai bogat om de pe aici, de-ori să vie toți la mine să-mi ceară ajutor. Jur, jur că asta o să fac!”, își spuse cu nădus, ridicându-se cu un icnet și îndreptându-se spre o cutie mică de metal în care-și ținea economiile. Scoase banii, îi numără de câteva ori și un sentiment crâncen de neputință îl năvali: „Toți gologanii ăștia nu-mi ajung nici de câteva pâini...”.

Când maică-sa intră în odaie, izbucni din nou în plâns.

— Lasă și tu, Mitușor, nu te mai necăji atâtă, hai să te oblojesc o țâră, încercă ea să-l aline, dezvelindu-l până la piele ca să-i vadă urmele de la lovitură. Înmuie o cărpă în apă rece ca să-i curețe săngele țășnit prin pielea crăpată.

Mitu tresări de câteva ori la atingere, apoi se întoarse spre ea, bodogânind-o:

— Mumă, nu vezi căt de tare mă bate? Tu de ce nu-i zici nimic? De ce?!

— De la ce vă luarăți de data asta?

— M-am uitat într-o caleașcă să văd cine-i într-însa și-a început să mă bată.

— Ce caleașcă?

— Nu știu, a neamului Sabin, îmi spuse tata.

Maică-sa tresări:

— Cine era în trăsură?

— Apăi, o femeie care mi-a aruncat o ciocolată pe jos.

— Mitușor, să ții capul plecat în fața bogăților, ascult-o pe mama. Ei te pot îngropa dintr-un semn.

— Da' ce, ei nu-s tot oameni ca și noi?!

— Dumnezeu are grija de fiecare în parte și-l pedepsește pe măsură. Tu fii bun și nu fă rău la nimenea și El o să vadă asta. Hai la culcare acum.

A doua zi când se sculară – la patru dimineața – pe Mitu încă îl durea pielea plesnită de la bătaia pe care o primise. Se ridică îmbufnat și se pregăti alene de plecare, privindu-l morocănos pe Gheorghită care era gata și aștepta la poartă. Aveau drum lung de făcut pe jos până la Râncă: era vremea urcatului oilor la munte.

Lenuța le așternu în grabă masa și apoi le puse merinde în traistele de cânepă groasă, urându-le drum bun și presărând cu sare în urma lor:

— Dumnezeu să fie cu voi și să vă-ntoarceți sănătoși, șopti după ei, privindu-i cum porneau în călătoria de câteva zile.

La marginea satului se mijea de ziua când se întâlniră cu Ivan și cu încă doi însă, care îi așteptau cu o turmă de câteva sute de oi.

Porniră pe drumul ce ducea spre Păpușa. Mitu, în fine dezmeticit după trezitul cu noaptea în cap pe care îl ură, uită de brufuluiala primită cu o zi înainte și începu să cânte, neluând aminte la ceilalți.

Voce cristalină i se deslușea limpede în tăcerea netulburată decât de lătratul vreunui câine sau de dangătul clopotelor de la gâtul berbecilor. Cântă din toata inima, fără a se sfârhi de oamenii pe care nici nu-i știa prea bine.

— Mă omule, auzi cum glăsuie feciorul tău? se trase Ivan lângă Dumitru.

— Cântă și el, ce să facă, mai bine decât să plângă...

— Da' uite ce glas frumos are, Dumitrel! Ar putea face lăutărie copilul ăsta al tău. De ce nu-l dai la Baia, la Corcoveanu, să-l învețe să cânte la acordion?

— Mă Ivane, tu-nnebunișu cu totul?! Apăi, ce să facă Mitușor al meu cu lăutăria? Să umble din poartă-n poartă pe la nunți și s-aștepte crăițarii altora? Să cerșească după gologani? Eu vreau să-l fac gospodar la casa lui, nu scripcaru' satului!

— Mă, da' uită-te la el, nu vezi? Mitu-i plăpând, nu-i croit pentru munca asta! Gheorghită, fiu-tu ăl mare, ce vrednic e, e voinic și harnic, se vede că-o să aibă gospodărie ca niemeni altu' în sat, când o să-jungă flăcău. Da' Mitu, dacă nu-i place munca cu animalele, trebuie să-l trimiți la școală sau altundeva.

— Da' de unde Dumnezeii mă-sii bani de școală?! Ce, eu am făcut școală? Ș-am muiere, și plozi, și gospodărie, ce-ți mai trebe școală?!

— Mă omule, nu vrusăi să te supăr, doar îți dădui un sfat... se apără Ivan, apoi continuă: dar dacă fi feciorul meu, să știi că l-ăș da să învețe muzică de la Corcoveanu.

Dumitru încetini pasul ca să gândească. „Ce tot îmi zic mie alții ce să fac? Ce, eu le zic lor cum să-și crească boracii?”, își încruntă sprânceana. Chipul își schimonosește de mânie, aşa cum i se schimonosează și când se pregătea să-l altoiască pe Mitu, iar zbârciturile își se adânciseră pe frunte. „Uite ce-ajunsei, să-mi spună o venitură de ungurean ce să fac, de parcă n-ăș avea și eu cap! Pfui, tu-i anafura mă-sii!”